

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРЕДМЕТУ КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Богдан Павлович ЛУКІН,

здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-4952-7407>

Контроль та нагляд у сфері фізичної культури і спорту охоплює різноманітні сфери впровадження такої діяльності. Зокрема до предмету контролю та нагляду можна віднести дотримання основних принципів чесності та неупередженості спортивних змагань через відсутності фактів маніпуляції спортивними змаганнями. У пояснювальній записці до Закону України «Про запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень» зазначається, що корупція в сучасному спорті стала чинником, який становить реальну загрозу динамічному розвитку спорту в Україні, а також іміджу держави. У спортивній спільноті та українській громаді викликає стурбованість суттєве збільшення інформації про прояви явищ корупції в спорті та реальними їх фактами, які проявляються у вигляді маніпулювання спортивними змаганнями з метою отримання неправомірної вигоди. Зокрема, це протиправний вплив на хід спортивного змагання та/або проведення спортивного змагання із заздалегідь відомим результатом (договірне змагання); підкуп спортсменів, спортивних суддів, тренерів, інших осіб, які здійснюють діяльність у сфері спорту; незаконні спортивні ставки тощо. Явище корупції негативно впливає на всі сторони життєдіяльності, фактично руйнує правові й етичні відносини між людьми, негативно впливає на розвиток соціальних, фінансово-економічних процесів і практично стає нормою поведінки [1]. Перелічені діяння як порушення принципів чесності проявляються у специфічних властивих сфері спорту правопорушеннях, об'єднаних поняттям «протиправний вплив на результати офіційного спортивного змагання», а саме це маніпулювання спортивним змаганням, тобто умисне вчинення корупційного правопорушення, спрямованого на некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, з метою отримання будь-якої неправомірної переваги для себе або для інших [2]. Схоже визначення міститься й у Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями, яка характеризує такі маніпулювання, як умисну домовленість, дії чи бездіяльність, спрямовані на неналежні зміни результату або ходу спортивних змагань, з метою запобігання повністю чи частково непередбачуваному характеру зазначених спортивних змагань з метою отримання будь-якої неправомірної вигоди для себе або для інших [3].

Безпосередньо пов'язаним з дотриманням чесності спортивних змагань є дотримання антидопінгових вимог. Як підкреслює О.А. Гритенко,

серед проблем сучасного спорту все більшого значення починає набувати проблема допінгу. Вона є надзвичайно складною, оскільки включає у себе взаємопов'язані медичні, юридичні, політичні, моральні, організаційні, соціальні та педагогічні аспекти. Медичні аспекти зумовлені тим, що використання допінгів спортсменами призводить до негативних, а іноді й до трагічних наслідків для їх здоров'я [4, с. 85].

Фінансування фізичної культури та спорту за рахунок бюджетних коштів вводять до кола предмету фінансового контролю й ті об'єкти, програми та діяльність в розглядуваній сфері, на реалізацію яких спрямовані відповідні бюджетні кошти. Як приклад, відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» спортивні федерації із статусом національної спортивної федерації можуть отримувати з державного бюджету фінансову підтримку згідно закону на розвиток відповідного виду спорту, організацію і проведення спортивних заходів та спортивних змагань [2]. В широкому розумінні предметом фінансового контролю є господарська, фінансова і управлінська діяльність підприємств та організацій, а також державні та майнові ресурси [5, с. 18]. Зміст предмету такого контролю розкривається й серед завдань Державної аудиторської служби України, а саме здійснення державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів [6].

Окремим предметом контролю та нагляду у сфері фізичної культури і спорту в Україні варто окреслити склад учасників міжнародних спортивних змагань. Терористичні дії країни-агресора на території України викликали реакцію в багатьох сферах суспільного життя. Наказом Міністерства молоді та спорту заборонено офіційним делегаціям національних збірних команд України з олімпійських, неолімпійських видів спорту та видів спорту осіб з інвалідністю брати участь у міжнародних спортивних змаганнях, в яких беруть участь спортсмени з російської федерації та/або республіки Білорусь. Департаментам олімпійського спорту, фізичної культури та неолімпійських видів спорту, Українському центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» наказано забезпечити відкликання з відряджень офіційних делегацій у разі участі у відповідних змаганнях спортсменів таких країн. У разі виявлення таких фактів особам, які відповідають за відрядження відповідних офіційних делегацій, необхідно забезпечити повернення учасників цих офіційних делегацій на територію України або до місць, звідки їх було відряджено.

Таким чином, предметом контролю та нагляду у сфері фізичної культури і спорту в загальному вигляді є дотримання суб'єктами цих відносин вимог чинного законодавства в розглядуваній сфері. Загально предмет контролю та нагляду можна вважати важливим для реалізації конституційного обов'язку держави дбати про розвиток фізичної культури і спорту нормативно-правові вимоги, що регулюють суспільні відносини в цій сфері. Такий предмет має багатоаспектний характер, адже суспільні відносини в сфері фізичної культури і спорту зокрема охоплюються нормами санітарно-гігієнічної, технологічної, суспільної, національно-ідеологічної та іншої без-

пеки проведення заходів фізичної культури та спорту. Беручи за критерій диференціації предмету контролю та нагляду у сфері фізичної культури та спорту охоронювані законом в цій сфері суспільні цінності, можемо виділити такі його різновиди: по-перше, коло суспільних правовідносин, що реалізує принцип «чесної гри» як протидія діянням, що можуть бути пов'язані з маніпулюванням спортивними результатами. Предметом контролю є спортивна чесність спортсменів, спортивних суддів, інших суб'єктів, діяльність яких може вплинути на результати спортивних змагань. До предмету такого контролю та нагляду також входить стан організму спортсменів на наявність речовин та інших змін в їхньому організмі, що вказують на застосування допінгу. По-друге, пов'язані з принципом «чесної гри», але не повністю охоплювані цим принципом діяння, що можуть містити корупційні прояви, зокрема, будівництво та розпорядження об'єктами спортивної інфраструктури тощо. По-третє, – фінансова діяльність, насамперед мова йде про законність використання бюджетних коштів, що мають виключно визначене цільове спрямування. По-четверте, на сучасному етапі розвитку суспільства важливою цінністю в сфері фізичної культури та спорту є національно-патріотична ідентичність українських спортсменів, основним предметом контролю у зв'язку з визначеною цінністю та діями державитерориста є склад учасників міжнародних спортивних змагань щодо виявлення участі в них російських та білоруських громадян. По-п'яте, санітарно-гігієнічні правила, які втілюються у багатьох суспільних відносинах у сфері фізичної культури та спорту, наприклад, при будівництві спортивних споруд, спортивних залів у закладах освіти, проведення занять з фізичної культури у таких закладах тощо. По-шосте, діяльність підконтрольних структур органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій щодо відповідності нормативно-правовим актам такої діяльності, що реалізується в межах внутрішнього контролю цих суб'єктів в сфері фізичної культури та спорту.

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень» від 02.07.2015 р. № 2243а. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/JH1QB68I?an=3>
2. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань. Закон України від 3 листопада 2015 року № 743-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 51. ст.472
3. Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_c01#Text
4. Гритенко О. А. Деякі спірні питання кримінально-правової протидії корупції у сфері спорту. Південноукраїнський правничий часопис. № 1-2. 2022. С. 81-86
5. Хмельков А. В. Державний фінансовий контроль : Навчальний посібник. Харків. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2013. 549 с.
6. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України. постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>